

Coöp. Producenten Handelsvereniging 1915 - 1928

Het was den 19en Februari j.l. 12½ jaar geleden, dat de Coöperatieve Producenten Handelsvereniging te Gouda, in den beginne onder den naam van Coöp. Kaasproducentenvereniging tot export van volvette Goudsche kaas onder Rijksmerk, werd opgericht. In verband met dit feit werpt het orgaan dezer vereniging, het weekblad „De Producent", een terugblik op den afgelegden weg. Waar de geschiedenis steeds iets te zeggen heeft, al is het ook slechts een bevestiging van hetgeen men elders ondervonden heeft, achten wij het gewenscht hier een en ander over deze jubilerende coöperatie van boeren mede te deelen aan de hand van bovengenoemd blad.

Het pakhuis, dat bij de oprichting in 1915 werd aangekocht

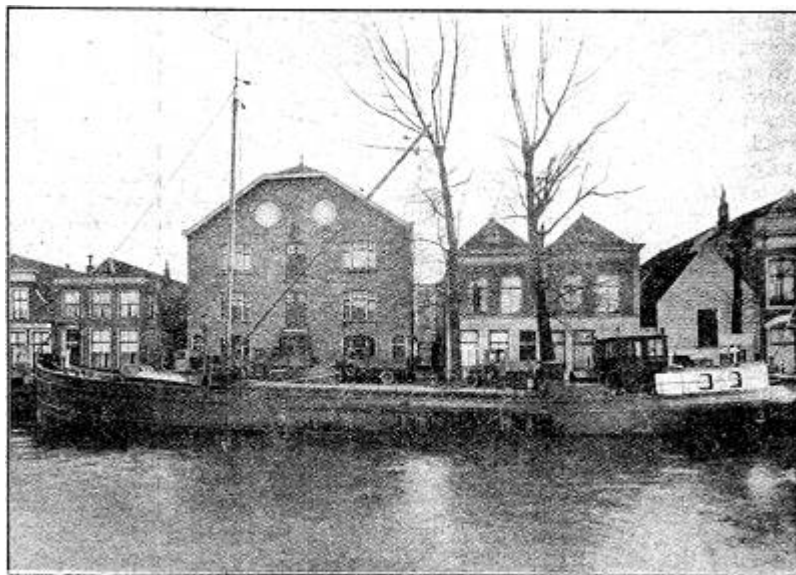
Deze vereniging is ontstaan als gevolg van het niet tegen den handelaar opgewassen zijn van den boer, die zijn kaas aan hem verkocht en vooral door de omstandigheid, dat een deel van het jaar de boer financieel wel eens onder den handelaar kwam te zitten, daar deze ook vaak in de wintermaanden als leverancier van veevoeder, enz. optrad. Daarnaast waren het verantwoordelijk stellen van den leverenden boer voor zijn product en het verlangen van schade-loosstelling een bron van misnoegen en strijd. Weliswaar kende men ook betere verhoudingen, maar toch bestond er een zekere vrees, een zekere onderdanigheid bij den boer tegenover den handelaar. Een vaste afnemer durfde men niet ontstemmen, uit vrees voor schade naderhand.

Uit de botsing tusschen den boer, die zich vrij wilde werken en den handelaar, die door organisatie zijn positie nog wilde versterken ontstond de „Bond van kaasproducenten", welke in één jaar tijds in 21 plaatsen in de kaasstreek afdelingen verkreeg. Deze organisatie heeft voor den kaasboer in Zuid-Holland en Westelijk Utrecht veel en nuttig werk gedaan, doch één ding ontbrak haar in den vorengenoemden belangenstrijd, n.l. het apparaat om een gerechtvaardigden wensch ook door te zetten. Dit gevoel van onmacht na een verloren slag was de drijfveer tot het oprichten van een exportvereniging, welk denk-

beeld in een vergadering van 27 Mei 1915 werd geopperd en reeds den 19en Augustus daaropvolgende door het teekenen van het ledenregister door 33 leden werd verwezenlijkt. Het ernstig streven den eerlijken handel te willen bevorderen blijkt wel hieruit, dat, hoewel bij de eerste voorstanders verscheidene boeren waren die ongemerkte kaas maakten, toch het besluit

viel, om alleen leden aan te nemen, die aangesloten waren bij een kaascontrolestation. De vereniging kon nu haar werkzaamheden aanvangen.

Een pakhuis werd gekocht en een directeur benoemd. De pakhuisruimte bleek spoedig te klein, zoodat reeds na een half jaar besloten werd tot den bouw van een opslagplaats voor $\pm$ 200.000 kg. kaas. Het aantal leden was toen tot 42 gestegen. De financiële zijde bood eenige moeilijkheden, ook met den directeur was men niet gelukkig geweest. De voorzitter had zoolang de zaak gaande gehouden en toen de pogingen tot het verkrijgen van een nieuwen directeur niet slaagden, heeft deze op aandrang uit bestuur en leden zijn privé-bedrijf op zij gezet en het directeurschap aanvaard. Sedert 20 Dec. 1916 tot het huidige moment is de heer A. van Wijnen onvermoeid werkzaam geweest om de vereniging tot bloei te brengen. Dit is hem ook gelukt. De groei ging gestadig door, ondanks moeilijkheden en tegenslagen. De waardeering bij de leden, de afnemers en de regering was hierbij van grooten steun.

Hoofdpakhuis en kantoren in 1928 met eigen vervoermiddelen.

In Juni 1917 viel het besluit tot verdere vergrooting der pakhuisruimte, thans voor $\pm$ 100.000 kg. kaas. Ook de transportmiddelen werden voortdurend uitgebreid. Behalve vrachtauto's werden tevens motorbooten aangeschaft.

Doch ook in andere richting groeide de vereniging. Een inkoop-coöperatie, een stichting van den Bond van Kaasproducenten, werd overgenomen en in 1919 werd bij de statutenwijziging de naam veranderd in Coöp. Prod. Handelsvereniging afd. Kaas en afd. Inkoop. Administratief staan beide geheel op zich zelf. Een bankafdeeling, waar de leden hun spaargelden en deposito's kunnen plaatsen, helpt beide financieren, terwijl in 1921 verbinding is verkregen met de Centrale Raiffeisenbank in Utrecht. Door de combinatie dezer twee afdelingen werd tevens een meer economisch vervoer verkregen, daar dikwijls heen en terug vracht kan worden gemaakt. De afdeling Inkoop werd later eigenares van een koekenfabriek, terwijl hieraan tevens een complete graanmalerij werd verbonden. In 39 plaatsen zijn thans filialen gevestigd tot verkoop der gevoerde artikelen.

Terugkeerende tot de afd. kaas, wordt een beeld gegeven van de moeilijkheden welke in het laatste tijdperk der crisisperiode ondervonden werden, toen binnen 6 weken tijds een complete

installatie voor consumptiemelk moest worden gebouwd, van die in 1921, wegens de valutatuimelingen in diverse landen, vooral Duitschland, en oplichterij eenige jaren later. Ondanks dit alles is de groei toch voortgeschreden en moest in verschillende plaatsen, zooals Bodegraven, Meerkerk, GrootAmersfoort en Amsterdam pakhuisruimte worden bijgehuurd. Tezamen met de hoofdpakhuizen in Gouda kan momenteel $\pm 1.500.000$ kg. kaas worden opgeslagen. Een installatie voor het maken van korstlooze kaas is aangeschaft, welke een gewild product aflevert. In het slotwoord wordt nog even de openlijke tegenwerking, soms lastercampagne, gememoreerd van degenen wien het optreden der vereeniging een doorn in het oog was. Moeilijk kan evenwel aan de boeren het recht worden ontzegd, hun product verder weg te brengen dan het eerste station.

Ook het individualisme van den Zuid-Hollandschen kaasboer, hetwelk veel moeilijkheden baart een coöperatie in stand te houden, vormde een voortdurende bron van strijd. Des te grooter echter de verdienste der pioniers een dergelijk stuk werk tot stand te hebben gebracht. Onze beste wenschen vergezellen deze boerencoöperatie.

KR.

Van de Fabrieken,

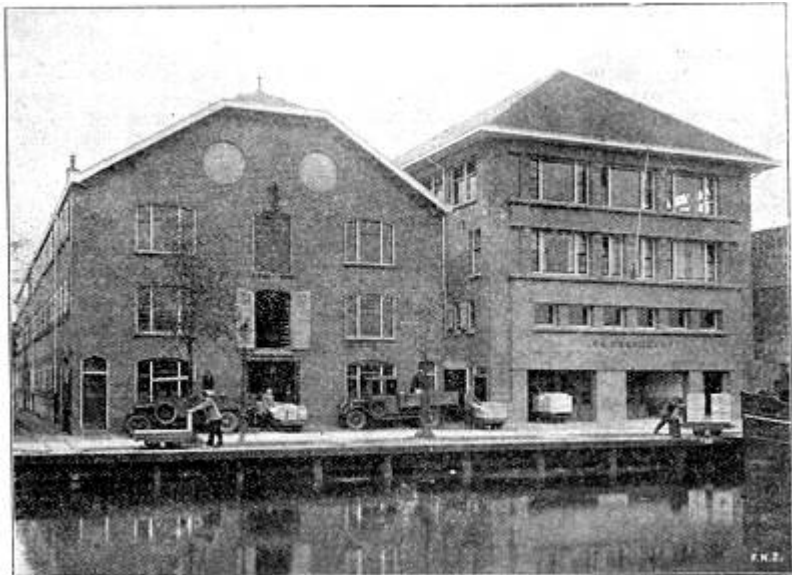
De uitbreiding der gebouwen van de Coöp. Producten-Handelsvereniging te Gouda.

Ieder begin is moeilijk. Dit heeft ook de Coöp. Producenten-Handelsvereniging te Gouda ondervonden bij hare oprichting en in de eerste jaren van haar bestaan, evenals meerdere coöp. vereenigingen op het gebied van den georganiseerden afzet. Het feit echter, dat sedert de laatste weken een tweetal coöp. verkoopvereenigingen hare nieuwe opslagruimten en kantoorlokalen in gebruik hebben genomen, bewijst, dat de georganiseerde afzet van zuivelproducten ondanks tegenslagen nog steeds vorderingen maakt, wanneer de opzet en het beheer der vereeniging maar goed zijn.

De geschiedenis van de onderhavige afzet-organisatie behoeven wij hier niet in de finesses te herhalen, omdat wij hiervan bij gelegenheid van het 12½ jarig bestaan dezer vereeniging op 19 Februari 1928 reeds een verslag gaven. (Zie OO. No. 10 van 7 Maart 1928). Hierin kwam toen naar voren, dat als gevolg van het niet tegen den handelaar opgewassen zijn van den kaasboer en vooral door de omstandigheid, dat een deel van het jaar de boer wel eens onder den handelaar kwam te zitten, daar deze laatste in de wintermaanden dikwijls op crediet veevoeder enz. leverde, de „Bond van Kaasproducenten" werd opgericht.

Deze bond heeft veel en nuttig werk verricht, doch als vakorganisatie zonder exportapparaat, opslagruimten en geld, ontbrak de macht om een gerechtvaardigen wensch door te zetten op het moment, dat dit noodig was.

Dit gevoel van onmacht na een verloren slag was in 1915 de drijfveer tot het oprichten van een esportvereeniging, de „Coöp. Kaasproducentenvereeniging tot export van volvette Gouda-kaas onder Rijksmerk". Deze naam doet duidelijk het doel der vereeniging uitkomen en tevens blijkt er uit, dat alleen aangeslotenen bij een kaascontrolestation voor volvette kaas lid kunnen zijn. In het dagelijksch leven was deze naam onbruikbaar en in 1919 werd hij dan ook om praktische redenen gewijzigd in „Coöp. Producenten Handelsvereeniging", welke echter ook nog dikwijls te lang blijkt, zoodat overeenkomstig den geest van den tijd, die efficiency van, het nieuwe pakhuis slechts als opschrift draagt „De Producent".

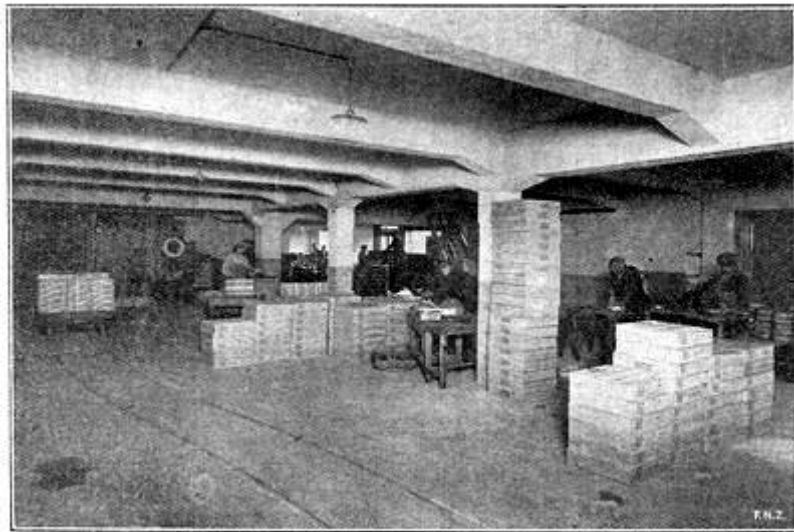

Aanzicht van de hoofdgebouwen der Coöp. Producenten Handelsvereniging „de Producent" te Gouda

Reeds spoedig na den aankoop van het eerste pakhuis in 1915 bleek de ruimte te klein te zijn en daarom werd in 1917 een pakhuis bijgebouwd niet een grondoppervlak van 52 X 15 M. (Het linksche gebouw op de foto.) Door aankoop van naastliggende perceelen kon naderhand nog een kaaspakhuis ter halve lengte van het voorgaande bijgebouwd en de huizen voor kantoren ingericht worden.

Het bedrijf breidde zich echter steeds meer uit, zoodat men pakhuisruimte moest bijhuren en de kantoren in ruimten, welke er oorspronkelijk niet voor bestemd waren, veel te krap werden. Daarbij kwam nog, dat het product korstlooze kaas, waarmee in het klein begonnen was, hier evenals elders een dergelijke, niet te voorspellen, vlucht genomen had, dat deze afdeling noodzakelijk moest worden uitgebreid en men dan moeilijkheden zou krijgen met het bijplaatsen van een grootere stoomketel naast de bestaande, welke tot dusver in een der kelders van de pakhuisen was ondergebracht, en voor het bedrijf te klein geworden was.

Tenslotte heeft dit laatste den doorslag gegeven tot den nieuwbouw, welke thans tot stand gekomen is. Om na den bouw van het ketelhuis het verdere werk uit te voeren moesten de kantoren overgebracht worden naar een naastliggend pand, dat aangekocht was, en daar ook dit niet groot genoeg was om blijvend onderdak te geven aan het kantoorpersoneel, was het noodzakelijk in het nieuwe gebouw de noodige ruimten

De Expeditieafdeling

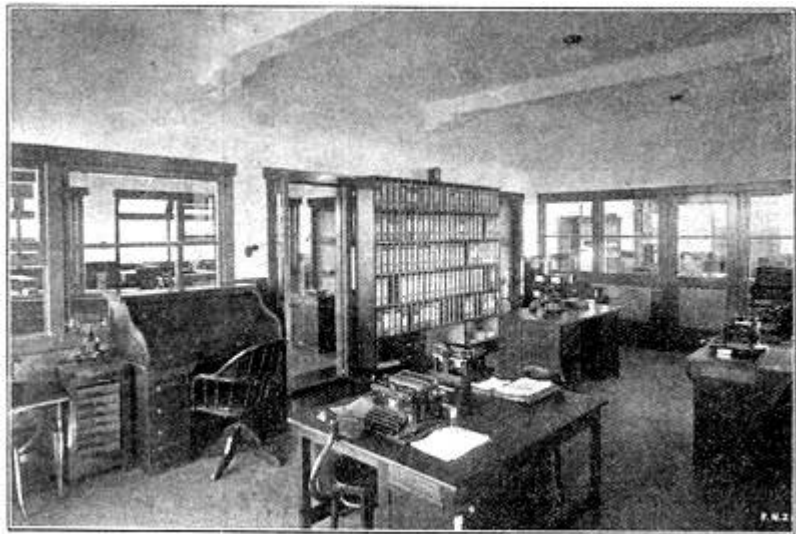
hiervoor te projecteeren. Dit is gebeurd aan den voorkant van het gebouw op de tweede en derde verdieping. Op de tweede verdieping bevinden zich de bestuurskamer, directiekamer, een drietal spreekkamers en de telefooncentrale. Op de derde étage zijn de eigenlijke kantoorruimten ondergebracht, waarvan een der foto's een indruk geeft. Een klein handliftje brengt de communicatie voor orderbriefjes enz. tot stand met de expeditieafdeling, welke gelijkvloers gehuisvest. Ook hiervan is een foto genomen.

De zolder boven het kantoor is ingericht voor archiefruimte. De achterste helft van het nieuwe gebouw (de 1e verdieping ook wat de voorste helft betreft) is geheel als opslagplaats voor kaas bestemd. Hiervan valt uiteraard weinig meer te vertellen dan dat het product, dat wij op de diverse kaasstellingen aantreffen, uitstekend, en in ruime hoeveelheid en verschillenden ouderdom aanwezig was.

Het nieuw gebouwde, dat evenals het reeds bestaande gedeelte van het gebouwencomplex ontworpen is door den architect P. Stuurman te Waddinxveen, heeft ongeveer f 110.000.- gekost. Voordien moest echter geregeld pakhuisruimte bijgehuurd worden en deze jaarhuur verkapitaliseerd vertegenwoordigde een bedrag van ongeveer f 50,000.-, waarmede men dus hij de beoordeeling van eerstgenoemd cijfer rekening dient te houden. Het gebouw zelf maakt een uiterst eenvoudigen en degelijken indruk.

Hoewel thans het bedrijf weer in alle opzichten goed geoutilleerd is, zoo deelde de directeur, de heer A. van Wijnen, ons mede, is het gebouw niet op den groei ontworpen. Wat gebouwd is, is ook in gebruik. Voorloopig is het woonhuis, waarin tijdens de verbouwing de kantoren ondergebracht waren, bestemd als fietsenbergplaats en als schaftlokalen, doch mocht het noodig blijken te zijn, dan kan op dit terrein nog, een flink kaaspakhuis worden bijgebouwd. Behalve dit gebouwencomplex bevindt zich te Gouda nog een garage voor de diverse vrachtauto's welke in gebruik zijn, terwijl de Coöp. Producenten Handelsvereniging te Amsterdam een pakhuis bezit voor den binnenlandschen kaasverkoop in de Noordelijke helft van ons land en in Meerkerk en Groot-Ammers nog een paar groote pakhuizen voor den opslag van kaas en de afgifte van voederartikelen.

In verband met dit laatste moet n.l. nog medegedeeld worden, dat in 1919 bij de statutenwijziging en de naamsverandering een afd. Inkoop aan de C. P. H. werd verbonden door overname van de betreffende instelling van den Bond van Kaasproducenten. Door combinatie van deze twee afdelingen is toen tevens een meer economisch vervoer verkregen, doordat dikwijls heen en terug vracht kan worden gemaakt. Ook deze afdeling mag zich in een gezonden groei verheugen. Administratief staan beide geheel op zich zelf.

Een overzicht der kantoorlokalen

Ten slotte moet nog melding gemaakt worden van de bankafdeling, waar de leden hun spaargelden en deposito's kunnen plaatsen. Bij een omzet van 12 à 13 miljoen gulden bedraagt de inleg geregeld ongeveer f 200.000.

Deze bankafdeling financiert het bedrijf en leent zoo noodig ook de gelden van de Centrale Raiffeisenbank te Utrecht, waarmee in 1921 contact verkregen werd. De kaasafleveringen en de voederaankopen der leden worden per rekening-courant verrekend. Aan het eind van het jaar wordt het saldo van de bankafdeling en ook van de vervoer-afdeling omgeslagen over de andere afdelingen, zoodat deze twee tusschenschakels voor de economische functie, welke zij verricht hebben, niet in de winst deelen.

Uit de laatste uitbreiding, welke de gebouwen van de C. P. H. ondergaan hebben, alsmede uit den opbouw der vereeniging niet hare diverse afdelingen, blijkt duidelijk, dat wij hier te maken hebben met een hechte boerenorganisatie, welke economisch beheerd wordt. Niet eerder werd gebouwd, dan nadat de absolute noodzaak reeds eenigen tijd bestond, maar toen er gebouwd werd, gebeurde het ook goed.

KR.